

Málnási Ferenc

Anyanyelvünket óvnunk, őriznünk kell!

(Emlékezés a 125 éve született költőre, *Az ige* című versére)

Tamási Áron írta: Reményik Sándor „minden verse egy szikra volt. S gyakran csillag, mely tiszta fénnel, ezüstben rezegve szökött fel az égre...”

Az ige című vers is ilyen csillag, figyelmeztetés is sorstársai számára, a kisebbségbe rekedt erdélyi magyaroknak anyanyelvünk megtartó erejét hirdeti.

Reményik szövege eredetiben kézzel (írógéppel?) írott, kötetben nyomtatott lírai alkotás, megszokott központosású.

A szövegmondatok 5-7-4-5 soros négy szakaszba tagolódnak, alá- és mellérendelő viszonyban sorakoznak, bennük birtokos személyragos szavak segítenek a szövegértésben: (a nyelv ma) *néktek, menedéktek*, (ne szaggassátok) *szírmait, borát* erősítik a mondanivalót. Társulnak hozzájuk a *vigyázzatok, beszéltek, ejtsétek, ne törjétek, ne szaggassátok* többes szám második személyű, illetve a *ne nyúljon, beszéljen, virul, imádkozna, hozna, legyen, issza, néz, nem engedi el* egyes szám harmadik személyű igék. Mindnyájunk anyanyelvéről van szó, ezért szerepelnek a szövegben *az ige, a szót, a nyelv, a rózsafának* határozott névelős szavak, később pedig névelő nélküli főnevek... A kérdés, a figyelmeztetés fontosságát hangsúlyozzák az utalások: *vigyázzatok ma, e drága nyelvet, úgy beszéljen, az legyen király...*

Jelentéstani elem a szövegben a *vigyázzatok, nyelv* szavak ismétlése s a *Vigyázzatok ma jól, mikor beszéltek* mondat háromszori ismétlése. Az erősítés, a nyomatékosítás, a költő mondanivalójának több oldalú megvilágítása a cél a felsorolás szerepeltetésével. Reményik azt világítja meg, mit is jelent számára/számunkra a nyelv: menedék, tündérvár, katakomba, hóban viruló rózsafa, szent kehely, anyanyelvünkhöz úgy kell közelíteni, mint ahogyan a három királyok jöttek Jézus Krisztushoz, aranyat, tömjént, myrhát hozva... A nyelv művésze, a költő legyen király, pap és próféta, így szóljon népéhez... A költő számára még ez sem elég, ellentéttel párosítja az elmondottakat, szembeállítja a darócot a főpapi talárral, a királyi nyelvet a koldus dadogásával, értelmileg is nyomatékosítja a szöveg üzenetét, hangulatilag is megerősítve azt. A költemény címe: *Az ige* — rámutat a szöveg egészére, megjelöli annak témáját, s mert a Bibliából kölcsönzött szóval azonosítja anyanyelvünket, hatásos is, megképzik előttünk az idézet is: *Az ige testté lett — Verbum caro factum est.*

A költemény keletkezésének hátterében Reményik Sándor véleménye húzódik meg, aki erdélyi magyarságunkat inti: anyanyelvünket óvnunk, őriznünk kell, s ez a figyelmeztetés még inkább időszerű, amikor erdélyi magyar nyelvünk életében

---

---

eszmei és földrajzi szétagolódás indult meg, bekövetkezni látszott Ady Endre fájdalmas jóslata a szétszóródásról... Elek apó tanácsa jut eszünkbe, aki szerint „Az állam nyelvét meg kell tanulnotok, édesanyátok nyelvét nem szabad elfelednetek!”

A költeményben valóságos világkép jelenik meg: a költő figyelmeztetése: vigyázzunk anyanyelvünkre, áhítattal ejtsük ki a szót, mert anyanyelvünk menedék, katakomba (mint ahogyan az első keresztyének ide menekültek az üldöztetés elől), de tündérvár is, rózsafa is (népmeséink, népdalaink csodálatos világa), úgy beszéljünk, mintha imádkoznánk, mert anyanyelvük szent kehely, „Ki borát issza, Élet borát issza, ... s a kelyhet többé nem engedi el”.

A szöveg magyar nyelvű, mai, érzelemkifejező, figyelmeztető felhívás, szép-irodalmi alkotás.

Stílusa is szépirodalmi. Stílusértékű az É l e t szó nagybetűs és más típusú betűvel való szedése, ezzel a szöveg egészéből emelkedik ki az szó, és úgy érezzük, hogy az anyanyelvet a költő az étellel azonosítja... Jóhangzású: *áhitattal, tündérvár, rózsafa, aranyat, tömjént, myrhát, kehely...* és rosszhangzású *katakomba, porrá ne törjétek, ne szaggassátok, daróc* szavak világítják meg a szöveg hangulatát, ötvözik szöveggé a költő kérését, figyelmeztetését. A szöveg szavainak szótári jelentésére ráépül a szövegösszefüggésből adódó érzelmi-hangulati többletjelentés, főleg az *ige, szó, nyelv, beszél, költő...* de más szavak esetében is. A szöveg igéi cselekvő igék, a költő ezzel is az olvasók figyelmét szerette volna felhívni anyanyelvünk használatára. A melléknévvel párosított főnevek egy vagy több tulajdonság kiemelésével jellemzik, teszik szemléletessé a stílust, ráirányítva az olvasó figyelmét arra, hogy anyanyelvünk milyen fontos szerepet tölt be életünkben, miért fontos, hogy „áhitattal” ejtsük ki a szót: végső menedéktek, drága nyelvet, főpapi talár, királyi nyelv, szent kehely.

A költemény szóképei között a szemléleti és hangulati elemeket egyesítő metaforákat említsük: A nyelv ma néktek végső menedéktek, tündérvár, katakomba, hóban viruló rózsza, szent kehely, ki borát issza: élet borát issza.

A szöveg mondatai felszólító, tiltó mondatok néhány kijelentő mondat között, a szöveg üzenetének megfelelően.

A vigyázatok, ejtsétek, beszéltek, ne törjétek, ne nyúljon hozzá, ne szaggassátok, beszéljen, legyen, nem illik... igéi állítmányok verbális stílusúvá alakítják a költeményt, amely a szerző egyenes beszéde.

Az emlékezés írója, az olvasó pedig Tavaszy Sándorral együtt „ígéretet teszünk, hogy az Ő nagy és gazdag szellemiségének tüzeit tovább ápoljuk, hogy messze világítson, hogy lelkének magvaiból új és új kalásztenger támadjon... hogy mint a mindennapi kenyér, tápláljon és éltesen...”

